

ZICHT OP DE BODEMSTRUCTUUR:

geeft boeren (andere) inzichten

Actieplan
Bodem
& Water

Het project 'Zicht op de Bodemstructuur' heeft in één jaar tijd al veel goede resultaten opgeleverd. Tijdens deze succesvolle testfase heeft een flink aantal boeren namelijk nieuwe, interessante inzichten over de eigen bodem opgedaan. "Je bekijkt je eigen grond altijd negatiever dan die van je buurman. Het gras is ergens anders simpelweg groener. Vandaar dat het fijn is om dit project samen te doen en als het ware een second opinion te krijgen", beaamde ook één van de boeren die aan de testfase heeft meegedaan. Tijdens de inspiratiemiddag op donderdag 26 januari 2017 kwam de organisatie van het project samen met de betrokken bodemdeskundigen, Flevolandse boeren én geïnteresseerden. Ervaringen werden gedeeld, meningen geuit; de inspiratiemiddag was een enorm succes, iets om trots op te zijn!

Interessante verhalen van bodemexperts

Arnold Michielsen, voorzitter van LTO Flevoland, trapte de inspiratiemiddag af. "Positieve energie is van elkaar leren en kennis delen, daarom zitten we vandaag bij elkaar", zei hij mooi. Ook Martin Duijkers, docent aan de Aeres Hogeschool, maakte de zaal stil met zijn interessante speech over de verschillende soorten grond in Nederland. "In bodemprofielen zie je de hele geschiedenis van de grond", legde hij uit. "In Flevoland hebben we een bijzondere bodem, waar je goed op moet passen. Risico op verdichting is bij onze kleigronden groter door het hoge aandeel silt, daardoor is de structuurstabiliteit geringer". Vervolgens vertelde Everhard van Essen (Aequator) over de bodemtrends van de 'duurste' gronden van het land. Uit onderzoek van de WUR is gebleken dat in Flevoland 20-50% van de gronden problemen hebben met ondergrondverdichting. "Dit heeft gevolgen voor de opbrengsten en voor het waterbeheer, de percelen worden droogtegevoeliger en bij te veel neerslag wil het water moeilijker weg, weet Everhard te vertellen. In Flevoland hebben we ook te maken met bodemdaling. Het is niet voor niets dat het Actieplan Bodem & Water en de Flevolandse boeren zich zorgen maken over de bodem en van elkaar en experts willen leren hoe je de bodem beheert.

*"Nederland is een uniek stukje wereld.
Flevoland is een uniek stukje deltagebied."
– Martin Duijkers*

LTO Noord Flevoland, Waterschap Zuiderzeeland en Provincie Flevoland sloegen de handen ineen en zijn samen het Actieplan Bodem en Water gestart; de Flevolandse uitwerking van het landelijke Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW). Het doel? Een duurzame en toekomstgerichte landbouw met als basis goed bodembeheer en schoon en voldoende water. Binnen dit actieplan valt ook het project 'Zicht op de Bodemstructuur', waarin boeren de kans krijgen om hun eigen grond te onderzoeken. Het project wordt gefinancierd door Provincie Flevoland.

Behouden van de Flevolandse bodem

De kracht van de Flevolandse landbouw zit 'm in de vruchtbare, homogene grond. Een grond om trots op te zijn! Uiteraard maken de Flevolandse boeren intensief gebruik van de bodem en om deze bedrijvigheid voort te kunnen zetten, is het belangrijk dat de bodem ook in de toekomst nog in opperbeste conditie is. Hoe we dit kunnen realiseren? Door van de bodem te leren en deze goed te analyseren, te bewerken en te onderhouden. Het graven van kuilen is daarom een logische stap.

*"Het begint met kijken, kijken en kijken – en niet meteen praten over machines."
– Coen ter Berg*

Letterlijk 'aan de schop'

In 'Zicht op de Bodemstructuur' gaan de boeren samen met een buur(t)man en met de bodemexpert het land op om kuilen te graven. Aan de hand van deze profielkuilen beoordelen de boeren de grond. Van de structuur en de bodemopbouw, tot aan de verdichting en het bodemleven; óveral wordt naar gekeken. "Je moet letterlijk aan de schop", vertelde één van de boeren over het project. "Weer of geen weer, je moet nou eenmaal een profielkuil graven en dat kan je niet uitstellen." Aan de hand van dit project komen de Flevolandse agrariërs meer te weten over hoe ze hun eigen grond bruikbaar en in opperbeste conditie kunnen houden. Tijdens de inspiratiemiddag informeerde Anna Zwijnenburg, projectmedewerker bij het FAC, de aanwezigen over fase A en B van het project. "In fase A gaan de boeren samen met een bodemexpert het land op om inzichten op te doen, in fase B worden deze inzichten omgezet tot acties", vertelde ze. Marleen Zanen (Louis Bolk Instituut) haakte hier nog op in: "Het mooie aan dit project is dat je het écht samen doet. Samen met de boeren, samen met de bodemdeskundigen en samen met de provincie."

"Een mooie profielkuil graven was nog best een klus! De hulp van de bodemdeskundige was daarom heel erg fijn."

Bodem- en landbouwadviseur Coen ter Berg heeft een groot aandeel in de opstartfase van Zicht op de bodemstructuur gehad. "We hebben een goede methodiek

én een bijpassend veldboekje ontwikkeld. Dit is vervolgens bij 24 bedrijven, op 48 percelen, getest. Akkerbouwers en bodemexperts kwamen met feedback en zo is het product waar we in 2017 mee aan de slag gaan, ontstaan.”

*“Meer bodemkennis is lonend.”
– Coen ter Berg*

Unieke ‘tool’: Bodemconditiescore Flevoland

Samen met de Flevolandse boeren is in ‘Zicht op de Bodemstructuur’ een uniek veldboekje ontwikkeld waarmee de conditie van de bodem eenvoudig te meten is: de Bodemconditiescore Flevoland! Aan de hand van een flink aantal foto’s beoordeelt dit instrument diverse soorten grond. Zonder de medewerking van de boeren was het nooit gelukt om een dusdanig specifiek en bijzonder veldboekje samen te stellen, onze dank is groot! Coen ter Berg: “Alle afbeeldingen die in het veldboekje staan, zijn van Flevolandse bodem. Dat maakt het heel herkenbaar.”

*“Onderdelen die minder goed scoren, verdienen meer aandacht.”
– Marleen Zanen*

Kort nieuws van het

Actieplan Bodem & Water (ABW):

- Het ABW wil elke Flevolandse boer stimuleren om te leren van de bodem. Dit kan door deel te nemen aan het project ‘Zicht op de Bodemstructuur’, maar je kunt ook zelf aan de slag met de Bodemconditiescore Flevoland. Het veldboekje is bij het FAC te bestellen voor € 25,- via financien@flevolandsagrariscollectief.nl
- Loonwerkers hebben, in samenspraak met de agrariërs, ook een belangrijke rol in het goed om gaan met de Flevolandse bodem. Daarom gaan in 2017 een aantal Flevolandse loonwerkers (te samen met Cumela) eveneens aan de slag in het project ‘Zicht op de Bodemstructuur’.
- Bodemverdichting is een belangrijk probleem in Flevoland. In 2017 zal in het project Zicht op de Bodemstructuur een kennismodule over verdichting ontwikkeld worden met daaraan gekoppeld eventuele demonstraties. Te denken valt aan algemene kennis over bodemverdichting en o.a. aandacht voor bodemdruk en machines, grondbewerking en

bouwplan. Hierbij zijn naast boeren ook loonwerkers betrokken.

- Het toepassen van vaste mest kan één van de maatregelen zijn voor jouw bedrijf. Maar bij het opslaan van vaste mest heb je te maken met diverse regels. Wil je weten hoe je dit moet doen? Volg dan de pilot “Opslag van vaste mest” van het ABW, via www.bodemenwaterflevoland.nl/projecten

Testperiode 2016: goede ervaringen

Om tot het uiteindelijke eindproduct te komen, werd er veel getest. Agrariërs Pieter en Marius waren twee van de ‘testpersonen’. “Via dit project is de bodemstructuur van je eigen grond goed vindbaar”, concludeerde Marius. “Ik ga nu geregeld een kuil graven, niet alleen in de zomer, maar echt in alle seizoenen. Je moet de grond in alle weersomstandigheden testen.” Ook Pieter was erg tevreden: “Je ziet heel veel bij elkaar, dat is erg leerzaam. Toch is het belangrijk dat je wel echt bij jezelf blijft. Iedere grond is tenslotte weer anders. Wat bij je buur(t)man werkt, hoeft niet per se ook bij jou te werken.” “Je werkt niet alleen samen met je buur(t)man en met de bodemexpert, maar indirect ook met de provincie en het waterschap”, vulde Marius aan. “Dat moet zo blijven. Wanneer wij nu tegen problemen aanlopen, komen deze sneller bij de overheden terecht en dat is belangrijk.”

“Ik heb in het eerste jaar meegedaan aan het project ‘Zicht op de Bodemstructuur’ en daar ben ik erg positief over. In de maanden februari en maart was het wel wat kouder, maar de onderzoeken bleven nuttig. Ik heb interessante inzichten opgedaan. Wanneer je dieper de grond in gaat, zie je dingen waar je anders nooit achter was gekomen. Zoals dat het toch veel natter in de grond was dan ik dacht, terwijl ik het land op wilde.”

Geen situatie is gelijk

Met alleen kijken en praten komen we er ook niet. In Fase B van het project worden de inzichten van Fase A omgezet naar gerichte bodemverbeterende maatregelen. Derk van Balen (Wageningen Plant Research) over diverse bodem verbeterende maatregelen: “Wat het

lastig maakt is dat je er niet met één maatregel bent, het gaat om meerdere maatregelen die elkaar beïnvloeden. Bijvoorbeeld bij ecoploegen gaat de machine maar 15 cm de grond in, zo blijven de organische stoffen in de bovenlaag van de grond zitten en wordt ook het bodemleven gespaard, maar dat moet passen". Anneüs Bosschma, die al jaren aan ecoploegen doet, beaamde het verhaal van Derk: "Ik ben vier jaar geleden met ecoploegen begonnen. Na een tijdje was de grond veel makkelijker te bewerken. Ook nam het bodemleven toe." Zijn buur(t)man Paul Cryns haakte hierop in: "Ik ben onder de indruk van wat ik bij mijn buurman zag, maar ik zoek het in een samenwerking met een veehouder. Voor een ecoploeg ben ik niet klaar".

"Wat bij je buurman goed werkt, wil niet direct zeggen dat het voor jou ook de oplossing is. Het moet bij je bedrijf, je bouwplan en bij je als persoon passen!"

De spade overgedragen

De provincie Flevoland heeft het initiatief genomen voor 'Zicht op de Bodemstructuur'. Het Flevolands Agrarisch Collectief (FAC) gaat het project vanaf nu verder uitvoeren en daarbij is het stokje - of liever gezegd - de spade door gedeputeerde Jaap Ladders overgedragen

aan Coby Dekker van het FAC. Aan de hand van de testperiode in 2016, kwamen de boeren ook met een aantal tips voor het FAC. "Nadat de bodemexpert weg is, graaf je de volgende kuilen met z'n tweeën. Je komt dan snel handen te kort", vindt Marius Langebeek. "Een extra derde persoon zou hier handig zijn. Zo kan er één scheppen, één onderzoeken en één alles noteren."

Maak kans op een spade!

Wil jij ook meer inzicht over je eigen bodem? Schrijf je dan, samen met je buur(t)man, in voor het project 'Zicht op de Bodemstructuur' door een mailtje te sturen naar projecten@flevolandsagrarischcollectief.nl of bel met Anna Zwijnenburg (06 - 5320 87 72) of Albert Jan Olijve (06 - 5189 95 79). Je maakt bovendien kans op één van de professionele spades. Iedere 10e aanmelder ontvangt er eentje.

Let op: we hebben er geen honderden liggen! Hoe sneller de aanmelding, hoe groter de kans.

In onderstaande tabel kan je zien waar het project precies uit bestaat. Meer informatie vind je op www.bodemenwaterflevoland.nl

Fase	A	B
Periode	juni – juli / september - oktober	vanaf juni 2017
Looptijd	1 à 2 maanden	2 jaar
Stappen	<ul style="list-style-type: none"> • Veldexcursie • Bodembeoordeling (zelfstandig) • Terugkomdag • Kuilgesprek • Bodemkennisdag 	<ul style="list-style-type: none"> • Individueel bedrijfsbezoek bodemexpert (1 per jaar) • Bedrijfsbodemadvies (1 per jaar) • Groepsbijeenkomsten (2 per jaar) • Bodemkennisdag (1 per jaar)
Bijdrage (per persoon)	250 euro excl. btw	500 euro excl. btw voor 2 jaar

Meer weten?

www.bodemenwaterflevoland.nl

www.flevolandsagrarischcollectief.nl